

Putin'i Anlamak: Rus Politik - Ekonomisi

İçeriği Yazan: [Hakan Aydın](#) [1] Zaman: Cts, 28/01/2012 - 20:14

Yazar: Hakan AYDIN

Mart 2012'de halen Rusya Başbakanı olan Vladimir Putin'in başkan adayı olması ve genel seçimleri müteakip de başkan olacağı yapılan resmi açıklamalar sonrası kesinleşti. Basına yansıyan demecinde Putin, dört yıl önceki görev değişimi ile ilgili Rusya Devlet Başkanı Dimitri Medvedev ile anlaşma yaptıklarını söyledi.

Yani, Putin ve Medvedev için bu durum sürpriz olmamışa benziyor. Böylelikle seçim süresinin de değişmesiyle iki dönem üst üste seçilebilecek olan Putin, 2024'e kadar 12 yıl görev yapabilecek.

Kuzey Afrika ve Ortadoğu'da yaşanan Arap hareketlenmeleri ve ekonomik bunalımla karşı karşıya kalan Avrupa ve ABD açısından Putin'in göreve gelişi, Rusya'nın mevcut politikasını pek fazla değiştirmeyecektir. Fakat liderler arası ilişkilerde Putin'in Medvedev'den daha sert bir imaja sahip olması, kriz zamanlarında olumsuz etkisini gösterebilecektir. Putin'in birinci adam konumuna yükselmesiyle dünyada değişmesi muhtemel dengeleri (bölgesel açıdan) de göz önüne alırsak Rusya'nın "agresif" bir dış politika izleyeceği söylenebilir.

Arap dünyasındaki hareketlenmeler karşısında Rus yönetimi farklı davranışlar sergiledi. Rusya, Tunus ve Mısır'da yaşanan gelişmelere destek olurken, Libya'da nötr kalıp Suriye'de karşı tavrını koydu. İlk olarak, Rus yönetimi Tunus'taki hareketlenmelerin gerçekten reform arzulayan ve hayat şartlarını yükseltmeyi amaçlayan gençler tarafından yapıldığını gördü ve açıkça destek verdi. İkincisi, Mısır'daki gelişmelerin ordu-halk ve Hüsnü Mübarek arasında olduğuna kanaat getiren Rusya, Hüsnü Mübarek'in Tahrir meydanında büyük çaplı protestolara maruz kalmasının ardından bu insanların gerçekten demokratik talepler peşinde koştuğunu gördü. Hatta Tunus ve Mısır konusunda Batı'nın yanında yer alan Medvedev'in o dönem Davos'ta yaptığı konuşmada "Tunus'ta olanlardan tüm hükümetler dersler çıkarmalıdır, hükümetler toplumlarının gelişmelerini düşünmelidir" demesi bunun somut göstergesi olmuştur. Üçüncü olarak, Rusya'nın Libya'da kabileler düzeyinde demokratik hak arayışından ziyade bir "iç savaş" olduğunu görmesi, Rusya'yı bu hareketlerin samimiyetine inandırmadı ve masum insanların öldürüldüğü düşüncesinden hareketle NATO'nun müdahalesine ışık yaktı. Siyasal düzlemde ise nötr bir tavır gösterdi. Son olarak, Suriye'de yaşanan gelişmelerin Sünni-Şii gerilimi olarak ortaya çıkması, Libya örneğinde olduğu gibi bu hareketlerin de samimiyetini Rusya nezdinde tartışılır kıldı. Çıkarlarını da göz önünde bulunduran Rusya, Suriye konusunda sert bir tutum takındı.

Rusya'nın Suriye konusundaki bu tavrının nedenlerine bakacak olursak öncelikle iki devlet arasında 1999'da Vladimir Putin döneminin başlangıcından 2005'e kadar ilişkilerin askıda olduğunu görüyoruz. Bu durumun sebebi olarak Suriye'nin Rusya'ya SSCB'den kalma 12 milyar dolar borcunun olması ve Suriye'nin çözüme yanaşmaması gösterilebilir. 2005'ten sonra borç sorununun çözülmesinin yanı sıra, Moskova'nın Şam'ı İsrail'le barışa ikna etmek istemesi ve Suriye sahilindeki Tartus'un Rusya'nın Akdeniz'deki donanmasına ev sahipliği yapması iki devleti birbirine yaklaştırmıştır. Suriye ise Rusya'nın Gürcistan'la 2008'deki beş günlük savaşı sırasında Birleşmiş Milletler'de Rusya'ya destek olmuştur. Ayrıca Rusya'dan 5 bin tank, 500'den fazla uçak, 40'ı aşkın gemi ve çok sayıda askerî malzeme almış olması iki devletin oldukça yakın ilişkiler içerisinde olduğunun nişanesidir. Ayrıca Rus Dışişleri tarafından yapılan açıklamada ABD ve AB'nin Esad ile ilgili düşüncesini paylaşmadıklarının, Suriye konusunda ilkeli, tutarlı duruşlarını sürdüreceklerinin ve Esad'a geniş ölçekli siyasi ve

ekonomik reformlar yapması için zaman tanınması gerektiğinin altı çiziliyor. Bu açıklamaya paralel olarak da Kremlin tarafından Suriye konusunda ülke çıkarlarına en uygun çözümün Esad ve muhalefetin anlaşmaya varması olduğunun açıklanması Rusya'nın Suriye konusundaki tavrını net bir biçimde önümüze koyuyor.

Libya'daki durumla alakadar temmuz başında ABD ve diğer ülkelerin Libya'daki Ulusal Geçiş Konseyi'ni Libya'nın meşru hükümeti olarak tanıması Dışişleri Bakanı Sergei Lavrov tarafından sert bir dille eleştirilmişti. NATO müdahalesine o dönemki koşullar içerisinde karşı durmayan fakat endişelerini ortaya koyan Rusya, müdahale için verdiği izin konusunda "pişman" gözüküyor. Rusya'ya göre, Kaddafi'nin ölümüne rağmen orada hâlâ sivil bir savaş var (kabileler arasında) ve gidişat toplumun farklı kesimlerinin daha da birbirine düşeceği yönünde.

Rusya'nın bölge devletleriyle olan ilişkilerine bakacak olursak Şangay İşbirliği Örgütü ön plana çıkmaktadır. 2001'de Çin, Rusya, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan ve Özbekistan tarafından kurulan ŞİÖ'nün, geçtiğimiz haziran ayında kuruluşunun 10. yılı kutlanmıştı. ŞİÖ, Avrasya kıtasındaki nüfusun yarısını oluşturuyor. Örgüt içerisinde / dışarısında, örgütün iki önemli üyesi Moskova ve Pekin arasındaki istikrar, güvenlik ve sürdürülebilir ekonomik gelişme gibi konular önemseniyor. Rusya ve Çin, ilişkilerini stratejik ortaklıktan kapsamlı stratejik işbirliği ve ortaklığa çevirme niyetinde.

Ayrıca ekonomik olarak, 2000 yılında Rusya ve Çin arasındaki ticaret beş kat artarak 55 milyar dolara yükseldi. Çin bölgede politik ve ekonomik olarak etkinliğini artırmak isterken, Rusya iyi bir partner olduğunu göstermek ve Orta Asya'daki eski gücüne kavuşmak istiyor. Rusya, Dünya Bankası'nın belirlediği "üst orta düzey gelir sahibi" ülkeler sınıfında yer alıyor. Rusya'da nüfusun azalması ve buna bağlı olarak da GSYH'nin artması yanıltıcı olabilir. IMF'nin de belirttiği gibi Rusya'nın 2016'ya kadar her yıl %4 seviyesinde büyüyecek olması ve doğal kaynak ithalatına aşırı bağımlı bir ülke olmayı sürdürmesi Moskova'ya parlak bir gelecek sunmuyor.

Öte yandan 1999-2008 yılları arasında Rusya, kamu borçlarını azalttı, bütçesini rayına oturttu ve cari fazla verdi. Ayrıca yabancı döviz rezervleri oluşturdu ve ülkeye giriş yapan sermayeden daha fazlasını ülke dışına çıkarmayı başardı. The Economist'e göre, Rusya dünyanın en büyük 11. ekonomisi ve en fazla savunma harcaması yapan ülke sıralamasında da 9. sırada. Ekonominin politik düzeni şekillendirdiği ve uluslararası sistemdeki gücün en önemli dayanak noktasını oluşturduğu bu düzende Rusya'nın kat edecek çok yolu var. Enerji konusunda Rusya'nın tekelci yaklaşım sergilemesi ve Avrupa'nın en büyük enerji tedarikçisi olması, Avrupa Birliği'ni karşılıklı ekonomik ilişkiler geliştirme noktasında endişelendiriyor.

Belirsizliklerin hâkim olduğu, hukukun üstünlüğünün sağlanamadığı "yağmacı" bir ülke imajına sahip olması Rusya'nın ekonomik kalkınmasının önündeki temel sorunlardan biri. Rusya'yı terk eden sermayenin büyük bir bölümü aslında sistemden kaçıyor. Rusya'nın siyasi eliti, iş çevresinin derinliklerine saydam olmayan bir şekilde müdahil olmuş bulunuyor ve en büyük varlıkları denetim altında tutuyorlar. Özel sektör konusunda ise Avrupa'daki enerji piyasalarının liberalizasyondan geçmesi ve Rusya'nın Dünya Ticaret Örgütü'ne katılması bekleniyor. Dışişleri Bakanları düzeyindeki görüşmede, Clinton da aynı şekilde Rusya'nın DTÖ'ye katılmasını desteklediğini açıkladı. Clinton, bu girişimi ticaretin artması ve ekonomik bağlantıların gelişmesi için elzem görüyor.

Siyasi bağlamda İran'ın ŞİÖ'ye kabulü hususunda Çin ve Rusya görüş farklılığı sergiliyor. Rusya, İran'ın içerisinde bulunduğu bir enerji kulübü kurmayı amaçlarken, Çin İran'ın nükleer programından duyulan endişeyi önemsiyor. Her ne kadar, Rus yönetimi bu şekilde düşünse de, Rusya BM Güvenlik Konseyi'nde 2010 yılında İran'a çıkan yaptırım kararına evet oyu kullanmıştı. Rusya, bölgede daha çok "realpolitik / pragmatist" anlayışa sahip olduğunu gösteriyor. İran'ın olası üyeliğini engellemek için, 2010'daki ŞİÖ Taşkent Zirvesi'nde BM tarafından yaptırım uygulanan herhangi bir devletin organizasyona üye olamayacağı kararlaştırılmıştı.

Rusya, Afganistan konusunda ise Hamid Karzai'nin yanında olduğunu belirterek bölgede daha geniş çaplı bir işbirliği amaçladığını gösteriyor. Ayrıca her ne kadar ŞİÖ üyeleri arasında Kuzey Afrika ve Ortadoğu'da yaşanan hareketlenmelerin benzerlerinin Orta Asya'da olmayacağı konusunda görüş birliği varsa da, Kazakistan ve Kırgızistan gibi demokrasilerinin "zayıf" olduğu düşünülen devletler biraz da olsa endişeliler.

Sonuç olarak, kimilerine göre Medvedev'in sembolik bir anlam ifade ettiği, Putin'in başkanlıktan ayrı kaldığı süre zarfında yapmak istediklerini ona yaptırmış olduğu düşüncesinden hareket edilirse, Putin'in yeniden koltuğa oturmasıyla pek fazla bir şey değişmeyecek. Fakat yakın zamanda Suriye'de yaşanması muhtemel gelişmeler, Suriye'nin yanında olacağını gösteren İran'ın tavrını katılaştıracak. Böyle bir denklemde, Irak işgaline "sesini çıkarmayan" Rusya, bu sefer sessiz kalamayacak ve daha aktif bir dış politika izleyecektir. İçeride ise, ekonomik reformlara daha fazla önem verecektir.

Hakan AYDIN

iletisim@politikadergisi.com [2]

Yorumlar

- [Dış Siyasa](#) [3]

Kaynak URL (07/05/2024 - 15:03 tarihinde yazdırıldı):

<https://www.politikadergisi.com/okur-makale/putin%E2%80%99i-anlamak-rus-politik-%E2%80%93-ekonomisi>

Bağlantılar:

[1] <https://www.politikadergisi.com/pd-uye/hakan-aydin>

[2] <mailto:iletisim@politikadergisi.com>

[3] <https://www.politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/dis-siyasa>